

UZ DECENIJSKU OPSTOJNOST
ČASOPISA *PRILOZI ZA*
ISTRAŽIVANJE HRVATSKE
*FILOZOFSKE BAŠTINE**

VLADIMIR FILIPOVIĆ

Sveučilište u Zagrebu

Centar za povijesne znanosti

Odjel za povijest filozofije

Izvorni znanstveni tekst

Ovi naši *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine*, koji eto ovim brojem ostvaruju svoju decenijsku opstojnost, znak su stvarne potrebe u istraživanju naše fundamentalne kulturne baštine, koja je kao nužna potreba zadana našem kulturnom istraživanju prije 103 godine (1881) kad je Franjo Marković svojim značajnim rektorskim govorom tu potrebu izrekao, te njeno ispunjenje namijenio tada još mladoj Jugoslavenskoj akademiji, koja svoj tada usvojeni zadatak nije do danas ni pokušala ispuniti.

Otklanjajući ovim *Prilozima* taj općekulturni nedostatak, koji nije samo muzealna potreba, nego nužda osvježenja tradicije za potpunost hrvatskoga osebujnog mišljenja, a po tom i življenja, postavlja se svagda značajno pitanje o nužnosti povezanosti na tradiciju ili otpornost prema njoj kao nepotrebnosti novoga, zapravo sadašnjega življenja. Raspređanja o tradicionalizmu nameću se u svakoj raspravi o povijesnosti ljudskog življenja uopće, a vrijednost tradicionalizma negiraju samo ona shvaćanja koja smatraju da je apsolutna natpovijesna istina jedina istinska determinanta svega ljudskog znanja i življenja, a nalazimo je primjerice u Augustinovoj filozofiji.

Tradicija je ono po čemu se razlikuje život čovjeka od života životinje. Bez tradicije kao pozitivnog nasljeđa od jezika pa

* O nastanku ovog teksta vidi tekst *Riječ uredništva*, str. 7.

nadalje nema uopće svjesnog života, a bez kulturne tradicije nema mogućnosti trajnog ljudskog opstojanja u bilo kojoj konkretnoj zajednici. Tradicija je osnovica na kojoj raste i izgrađuje se sve ono po čemu čovjek postaje i ostaje ono što jest kao humano biće. U njoj se čuvaju i po njoj osvještavaju sve vrednote po kojima ličnosti i narodnosti postoje u svojoj ljudskoj opstojnosti, a u granicama svojih prirodnih mogućnosti. Po tradiciji se razlikuju u svojoj individualnoj i nacionalnoj opstojnosti ličnosti, a onda i narodnosti kao zajednica ličnosti. Kad bismo negirali značenje tradicije, time bismo dosljedno negirali mogućnost opstojnosti čovjeka kao osebnih ličnosti i mogućnost opstojnosti naroda kao svojevrstne zajednice ljudskoga roda.

U velikim preporodima kulturnog življenja ukazuje se tradicija kao izvorište novoga elana i skretanje stvaralaštva prema novim putovima i vidicima, prema novootkrivenim horizontima. Renesansa bijaše jedno takvo svjetsko oživljavanje klasičnog pogleda na svijet, koji je usmjerio i oživio cijelo evropsko stvaralaštvo koje se do sada nastavilo na tradicije ove temeljne evropske orijentacije. Grčka misao živi kao neumrlo izvorište i danas aktualne filozofske tematike svijeta. Evropska kulturna misao živi od grčke umjetnosti i filozofije koja je neko vrijeme bila zamrla kao tradicija, a s humanizmom nanovo oživjela.

Zar nije naš ilirski pokret oživio našu književnu tradiciju tako da ne samo tada nego i sada žive i Gundulić i Marulić i Držić i mnogi drugi bez kojih si ne bismo mogli predstaviti ni razumjeti naše literarno stvaralaštvo, stvaralaštvo kojim je okarakterizirano naše nacionalno biće. Bez te narodne tradicije ne bismo bili ono što smo danas, pa vrijednosna tradicija svagda predstavlja središnji element u žiću pojedinca i zajednice.

Marković upozorava da bismo osim književnog oživljavanja morali oživjeti i našu bogatu filozofsku baštinu, no kako je ona bila uglavnom na latinskom jeziku trebalo bi je dvojezično izdati da postane osvještena baština našeg ali i zajedničkog evropskog stvaralaštva.

A upravo taj zadatak ostvaruje naš Odsjek za filozofiju u svojim *Prilozima*, a i u programiranju *Čakavskoga sabora* preko kojega izdajemo također djela naših istarskih i sjevernohrvatskih otočkih latinista.

Ta bogata baština naših stvaralaca koja je zabilježena u svim većim evropskim enciklopedijama i povijestima filozofije mora biti uvrštena u našu oživljenu tradiciju, pa kao što već Bošković živi stoljećima, a Vlačić tek nekoliko decenija oživjet će naše filozofsko bogatstvo, koje se već pod našim imenom osvještava u evropskoj kulturi, doskora u svojoj punoći i kod nas.

Tradicijs je ono na čemu se razlikuju
 život čovjeka od života prirode
~~na "tradicijs" razlika u~~
~~individualnog društvenog života.~~
 Bez tradicije nema ni u najvišoj prirodi,
~~u prirodi~~ pa bez kulture ne tradicije prirode
 ljudskog života. Bez tradicije nem
 mogućnost togog ljudskog opstojanja u
 bilo kojoj društvenoj zajednici. Tradicije je
 osnovica na kojoj se i razvijaju se sve ono
 što čini život i stoji ono što jest.
 A njom se čuvaju i po njoj opstojaju ne
 viednost je njihova čistoća i sukladnost
 postoje u njoj ~~svakoj opstojnosti~~ a
 svaki čovjek svojim mislim mogućnosti. To

Faksimil rukopisa »Uz decenijsku opstojnost...«